

Eesti võimaluste kümnend

Mart Raudsaar, peatoimetaja

Maikuus selgusid Euroopa Parlamendi valimistulemused Eestis. Olenemata sellest, mida keegi arvab Euroopa Parlamendi tähtsusest või valimistulemustest, ootavad Eesti esindajaid Brüsselis ja Strasbourgis ees viis väga olulist aastat. Õigupoolest on need aastad olulised meile kõigile.

Aastal 2018 asub Eesti Euroopa Liidu eesistujamaa rolli. Olime tunnistaja Leedu eesistujaperioodile, mis on pälvinud kuluaarides rahvusvahelist heakskiitu. Leedu näitas eesistujana end võimeka diplomaadi ja administraatorina, kes suutis ühendada riigi ja Pan-Euroopa huve. Mõeldes Rail Baltica saagale Vilniuse ühendamise teemal, võib öeldu tunduda mõnele uskumatu, ent kindlasti aitas Leedu eesistuja rolli õnnestumisele kaasa president Dalia Grybauskaitė tegevus. Meenutagem, et Grybauskaitė oli Leedu esimene volinik Euroopa Komisjonis, esialgu hariduse ja kultuuri, hiljem rahastamisprogrammide koostamise ja eelarve vallas.

Aastal 2018 on Eestil uus president. Erinevalt Euroopa Parlamendi mandaadi saanud Eesti saadikutest on Eesti uut presidenti praegu raskem ennustada. Tõsi, tema roll Eesti põhiseaduse järgi on Leedu presidendiga võrreldes palju tagasihoidlikum, ent seda enam on oluline meie Euroopa Parlamenti minevate saadikute, Riigikogu ja valitsuse hea koostöö.

Euroopa Liidu suurimaid probleeme on vähenev konkurentsivõime Ameerika Ühendriikide ning Hiina ja Aasia tiigritega võrreldes. Millenniumivahetusel vastu võetud Lissaboni strateegia, mille eesmärk on parandada Euroopa Liidu globaalset konkurentsivõimet, pole eesmärki suutnud täita. Eestil on öelda oma sõna; võimalik, et algatades uue Euroopa Liidu põhiseaduse/alusleppe arutelu.

Nii või teisiti, ent nagu öeldi Vana-Kreekas, ei saa avaliku poliitikaga tegeleda see kodanik, kelle enda majapidamine pole korras. Eelseisev Euroopa Liidu eelarveperiood on suure tõenäosusega viimane Eesti jaoks helde eelarveperiood. Kuna meie elatustase Euroopa Liidu keskmisega võrreldes pidevalt paraneb, saab meist pigem andja kui saaja. Seega tuleb juba praegu hakata mõtlema Euroopa Liidust pisut teisiti kui Eesti eelarve täiendavast rahakotist.

Süvenemata teemasse, milline oli Euroopa Liidu raha roll Eesti majanduskriisi ületamise edulool, on praegu aeg mõelda sellele, kuidas võtta Euroopa Liidu eelseisvast eelarveperioodist maksimum, seda mitte rehepplikus võtmes. Mitmed selle Riigikogu Toimetiste numbri kirjatükid käsitlevad teemat, kuidas Euroopa Liidu toetusi paremini kasutada, et tulemus oleks võimalikult jätkusuutlik. Eks ikka selleks, et Eesti konkurentsivõime oleks parem nii Euroopa Liidus kui ka maailmas tervikuna.

Kahjuks ei jõudnud sellesse numbrisse Geomedia lubatud lugu omavalitsuste jätkusuutlikkusest, ent sellega haakuval teemal on huvitava artikli pealkirjaga „Ühinemiste mõju kohalike omavalitsusüksuste finantsilisele jätkusuutlikkusele” kirjutanud Janno Reiljan, Annika Jaansoo ja Aivo Ülper. Ilmneb, et mehaanilise liitumise järel suurenenud omavalitsused ei ole ilmingimata veel jätkusuutlikumad, kui ülejäänud rahastamise mängureglid jäävad muutmata.

Jätkusuutlikkuse teemadel arutledes väärivad tähelepanu kaks eelretsenseeritud artiklit. Neist üks on Külliki Tafel-Viia, Erik Tergi, Silja Lassuri ja Andres Viia kirjatöö, mis uurib loomemajanduse võimalusi Euroopas ja Eestis. Loomemajanduse mõistet, mis pärineb 1997. aastast Suurbritanniast, defineeritakse kui majandussektorit, mis põhineb individuaalsel loovusel, oskustel ja andel ning mis on võimeline looma heaolu ja töökohti intellektuaalse omandi loomise ja kasutamise kaudu.

Loomemajanduse võimaluste maksimaalne kasutamine eeldab ettevõtlikkust. Teine eelretsenseeritud artikkel käsitleb ettevõtlikkust. Kadri Paes, Mervi Raudsaar ja Tõnis Mets näitavad rahvusvahelisele uuringule tuginedes – kus Eesti osales esimest korda –, et Eesti elanikud on Euroopa keskmisega võrreldes ettevõtlikumad. Seega on Eesti lähtepositsioon avanevate majanduslike võimaluste kasutamiseks üsna hea, samal ajal on globaalselt mõeldes ja lokaalselt tegutsedes mõistlik või suisa nutikas mõelda spetsialiseerumisele.

Nutikast spetsialiseerumisest kirjutavad selles Riigikogu Toimetiste numbris Erkki Karo, Rainer Kattel, Veiko Lember, Kadri Ukrainski, Hanna Kanep ja Urmas Varblane. Nad avavad kontseptsiooni, mis ongi loodud selleks, et arutada Euroopa Liidu ning Ameerika Ühendriikide ja Kagu-Aasia riikide vahel 1990. aastatest ilmnenud tööjõu tootlikkuse lõhe üle. Kontseptsioon soovitab spetsialiseerumiseks „ettevõtlikku avastamist” ja fookuse hoidmist üldotstarbelistel tehnoloogiatel, nagu nanotehnoloogia ja infotehnoloogia.

Nutikas spetsialiseerumises kombineerituna Euroopa Liidu võimalustega võib peituda Eesti arengu võti eelseisvatel kümnenditel. Nagu kirjutab Jaak Vilo: „Teiste riikide, edukate ettevõtjate ja investorite, innovatsioonikeskuste ning piirkondade (Silicon Valley) näitel teame, et uus ettevõtlus on kõige edukam siis, kui kokku saavad väga hea haridus, teadus, disain ja ettevõtlikkus”. Kindlasti ei tohiks sealjuures alahinnata kohalikku initsiatiivi, mida käsitleb oma kirjatükis Külli Eichenbaum Vana Võromaa näitel. Kokkuvõtteks: taas kord võib osutada kasulikuks Eesti väiksus, mis võimaldab meil tegutseda kiiresti – seda muidugi konsensuse korral olulistes küsimustes.

Niisugust arutelukohta võimaliku konsensuse kujundamiseks tahabki Riigikogu Toimetised jätkuvalt pakkuda. Siinsetel veergudel võivad päevapoliitilise paineta ja teadusele mõnikord omase eluvõõruseta kohtuda poliitiline ja teaduslik mõte, mille ühine siht on leida parimad vahendid ja strateegiad Eesti riigi põhiseadusliku eesmärgi täitmiseks.

Head lugemist ja kaasamõtlemist!